

מסורת הש"ס

(א) שנת פח: גיטין לו.
(ב) [תקמן פ"ח: ר"ה
י. מגילה כח. א] נפי
נחומא, (ד) [ומספח
פ"ה ה"ט, ט] [ועוד נספח
יחיד פי רבנן, ו] שקלים
פ"ה מ"א, ו] שנת כח.
סוכה נ"א, ח] [ומספח
פ"ה ה"י ומוספח שבעת
פ"ה ה"י, ט] [ונספח:
לחפ"ל, ו] [סוכה מה,
ז"ק פ"ד: וערכין לז:
בזכות ד"ר פ"ה ומוספח
נעשים פ"ו ה"ז, ו] [ונפי
מוספות שנת פ: ד"ה
השחל,]

תורה אור השלם

1. לא תקם ולא תטר
את בני עמך ואת
לְרִיבָה בְּמִדַּת אֱנִי
וְקָרָא יט יח
2. בן יאבדוּ בל אֲדִיבֶךָ
בְּכִרְתּוֹ בְּכִצְתּוֹ הַשְׁמַט
גְּבֻרָתוֹ וְחֻשְׁקֵי הָאָרֶץ
אֲרָבָעִים שָׁנָה
שופטים ה לא
3. בִּי וְקָרָא חֲלָל
בְּאֲדָמָה אֲשֶׁר יֵי אֶלְהֶיךָ
נָתַן לָךְ לְרִשְׁתָּהּ נָפֶל
בְּשָׂדֶךָ לֹא גִדּוּל מִי
הַקֹּדֶשׁ: דברים כא א
4. וְגַם דָּם נָקִי שָׁפַךְ
מִן הָאֲדָמָה מֵאֲדָר עַד
אֲשֶׁר מָלָא אֶת יְרוּשָׁלַם
פֶּה לִפֶּה לִבָּר מִחֻשָּׁאֲתוֹ
אֲשֶׁר הִקְטִירָא אֶת הַיְּהוּדָה
לְעִשְׂתוֹת הָרַע בְּעִינֵי יי
מלכים ב כא טז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ויחידים וכו'
שוכים או יושבים. י"ב
וילי נראה ברור דייחידים
הייט רבנן בדליתא בתענית
ד' י' תמן יחידים רבנן
ורבנן קראו חולים דלית'
גמרי' דף מ"ט מ"ח חולים
רבנן כ' דלילו לפרושו
והרי כבר אמר אלל בחולס
כו':

הגהות הרמב"ר

רנשבורג
[א] גמ' וכן הוא ואמר וגם
דס נקי וכו'. י"ב עיין
מהרש"ם בח"א:

תוס' ישנים

לרבינו והא גלישנא דקרא
תמי (נ"א טו, ה) ולא סר
מכל אשר יזכיר (ה' ר) רק
נבדנן אוריה חתמי,
והאליא מעשה דהסמא,
ובשלמא ממאי דקאמר קובל
דוד לשון הרע לא קשיל
מדי מקרא, שאינו חושב
על כך עבירה כיון דרבניס
הניכריס חזו ביה [נשת
סס], ואע"פ שקר היה
שוגג [היס], ואע"פ דחשיב
לית הכא עון, היינו מוסי
דחשיב נמי מעשה דשאל
דלגג לשון ואע"פ ששוגג
היה שהיה דורש ק"ו דלעיל
בבן שנה שמפלוכד
בבית וצוואה, ומימה מה
היה סודר רב נממן, ונראה
שהיה רוצה לומר שהיה כל
כך עניו שלא היה מקפיד על

שאינו נוקם. נקמתו: ונוטר. איזה כחש כללו: אינו כמסוך שלא
השאלתני זו היא נטירה. שהדבר שמור כללו ולא הסימו מדעמו:
דנקיט בלויזיה. ואם בא אחר לנקום נקמתו נקיים המשפט
ישתק: דמפייסו ליה. לזקש מחילה: חולה. אינו יכול לזקש
לזכרונותיו וכשמואל אחת יואל
חזרתה עמה: ויחידים. בחולין
שאינן יושבין עם שאר בני אדם
אלא שוכבין או יושבין (א) לזדס:
אלא אחד. אין נמנה אלא איש אחד:
אין מוילאין. עם האלזע לא שלש
ולא גודל דאין מוילאין שמים: ואם
היזא שלש מונין לו. שאינו רמאי
לפי שהוא ניכר שאינו משני בני אדם
שאינו יכול להרחיק זה מזה: גודל.
אם הוילא גודל אין מונין לו כלל
אלא מוילאין אותו מציניס: הממונה
בפקיע. הממונה על רצועות
המלקות: שלש. אלזע שלשי אס
הוילא שלשי מונין לו קא סלקא
דעמיה מונין לו שנים: מטרקא
דעמיה. רצועות ישמעאלים העשויה
שט לסוסים: דפסיק רישיה. לכן
קרייה פקיעה שאינה רחבה בראשה
כשאר רצועות מלקות אלא מפסקת
בראשה לרצועות דקות כדי שירגיש
בה הסוס יותר ופקיע לשון פיסוק
וסדקים כמו מבלאי מכנסים הכנסים
מפקיעין לשון קריעה: דסנן.
במסכת שקלים (פ"ה משנה א):
צינאי. שם האיש: היו מפקיעין.
לעשות פמילות לשמחת בית השואבה
בגג: נגדא. רצועות מלקות: על
מעלות האולם. בהר הבית חולמות
הרבה בנה שם הורדוס כמו שכתוב
בספר יוסף בן גוריון. על מעלות
האולם יסד בהר הבית חולמות גרסין
במוספתא: על מי להציא. משל מי
תלקח מן היושבים בעיר או מן
הכהנים שומרי עורה: געו. לעקו:
הרי הוא כפרסנס. מימתו מכפר
עליס: ארבע אמוס מאי
עבידסיהו. גבי מרונת שפיכות
דמים: עשרה דברים. בצצא קמא
חשיב להו צפרק מרובה (דף פ"ב):
אינה

שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש: ת"ר מעשה בשני כהנים שהיו
שניהן שוין ורצין ועולין בכבש קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו
נטל סכין ותקע לו בלבו עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו
בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כ' ימצא חלל באדמה ויצאו זקנדן
ושופטין אנו על מי להביא עגלה ערופה על העיר או על העזרות געו
כל העם בכביה בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר אמר הרי
הוא כפרתכם ועדיין בני מפרפר ולא נטמאה סכין ללמדך שקשה עליהם
טהרת כלים יותר משפיכות דמים א וכן הוא אומר וגם דם נקי שפך מנשה
[הרבה מאד] עד אשר מלא [את] ירושלים פה לפה הי מעשה קדים אילימא
דשפיכות דמים השתא אשפיכות דמים לא תקינו פייסא אנשברה רגלו
תקינו אלא דנשברה רגלו קדים וכיון דתקינו פייסא ארבע אמות
מאי עבידיתיהו אלא לעולם דשפיכות דמים קדים ומעיקרא סבור אקרא בעלמא הוא כיון דהווי
אפילו" ממיילא אתו ליד סכנה תקינו רבנן פייסא עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו
בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה אנן על מי להביא על העיר או על העזרות
ירושלים בת אתווי עגלה ערופה היא והתניא דברים נאמרו בירושלים וזו אחת מהן

בראשונה פרק שני יומא

שתים מוציא אחת מבעיא. אע"ג דבכמה דוכמי קתני לא
זו אף זו מ"מ היכא דאיכא שניא אחרינא קאמר ליה
ועוד דהיכא דהווי זה בכלל זה לגמרי לא הוה ליה למיתני
והא דלא פריך הכי דריש פ"ק דעירובין (דף ז:) וזריש פרק קמא
דסוכה (דף ז:) דקאמר ר' יהודה
מכשיר עד ארבעים ומשמים אמה
השתא חמשים מכשיר ארבעים
מיציעא יס לומר דכל היכא דלא
הווי דווקא אלא הוה דקין יותר לא
פריך הכי דממשני דריש מפנין
(שנת דף ק"ו): ארבע וחמש קופות
ארבעה וחמשה דלאמרי חמש אצל
המקשה והמשה הם שנים מפנין
ארבע מיציעא הוה סלקא דעמיה
דדוקא הוה ומשני ליה דלאו דווקא
הווי וצפרק צנות כומיס (מה דף לו):
דקושי מטהר ארבעים וחמשים יוס
פריך ליה משום דדוקא הוה דאין
קושי מטהר לעולם וצפרק אלמנה
ניזונית (כמונות דף י"ז). דקאמר אלמנה
ששהמה שמים ושלא שנים ולא מצעה
מוזוניה איצדה מוזוניה ופריך ליה
אע"ג דהתם לאו דווקא דכ"ש אס
שהמה יותר דאיצדה יס לומר משום
דהתם הווי שמים ושלא זו ואין צריך
לומר זו והלכך פריך ליה וכן צנוק
צצא קמא (דף ק"ח): גבי לוקח מן
הרועים ארבע וחמש זאן אצל לא
שמים ושלא ופריך השתא ארבע
וזנינן חמש מיציעא התם נמי הווי
זו ואין צריך לומר זו וצפרק צמה
אשה (שנת ד' ס:) גבי סנדל הכסומר
פריך ליה משום דפשיטא ליה דהווי
דוקא ד' או חמש אצל לא טובא
וצריש פרק אע"פ (כמונות ד' מ.)
משהה אדם אשמו שמים ושלא שנים
וגבי מינוק יונק והולך ארבע וחמש
שנים (שס ד' ס:) איכא למימר
דפשיטא ליה דהוה דקין טובא הלכך
לא פריך ליה אי נמי צהיה דמינוק
יונק ארבע וי' שנים י"ל דדוקא
קאמר ד' להציא וי' לכושט:

רבינו חננאל

שאינו נוקם ונוטר כנחש
אינו תלמיד חכם. איני,
והוא כתיב לא תקום ולא
תטר. ודחיקן ההוא
במקום. כדנתיא איזו היא
נקמה השאלני מגלך א"ל
לא. למחר אמר לו זה
השאלני קרדומך כו'. כגון
אילו דברים שחן של מקום
אסור אבל צעירא דגופא
כגון ביוון ויציא בו
אוינו. והתניא
הנעלבים ואינם עולבין
שומעין חרפתם ואינם
משיבין עושינן מאהבה
ושמחים ביסורין. עליהם
הכתוב אומר ואהביו
המבייר על מדותיו
מפנין לו על כל פשעיו.
ופרקין דמפייסו ליה
ומפייס. ומה הן מוציאין
אחת או שתיים. ומתהנין
השתא שתי מוציאין
אחת מבעיא. ופריך רב
הסדא האי דקתני אחת
בשריא, שתיים בחולי,
שאינו מתאקין להוציא
אחת, ושתיים שמוציא
החולה אין מונין אותם לו
אחת. והתניא כרב
חסדא אחת מוציאין שתיים
אין מוציאין, ויחידים
מוציאין שתיים ואין מונין
לו אלא אחת, לומר שאין
באין ליד עורה. ויחידים
הללו הן רבנן שנקראו
יחידים ונקראו חולים,
יחידים כדתנן בתענית
התחילין] היחידים
להתענות, ואמרין התם
מאן יחידים אמר רב הונא
רבנן. חולין דרגיטין
בגדין בתחילת פרק
הנודר מן המבושלו רבא
אמר מאן חולין רבנן, רבא
לשמייה דאמר כמאן
מצינן האידינא אקצירי
ומצירי כחאי תנא, קצירי
קצירי משם מריע רבנן.
ואקשינן וכו' המוציא
שתיים אחת מונין לו,
והתניא אין מוציאין לא
שלש ולא גודל במקדש
מפני הרמאי, ואם הוציא
מונין לו. גודל אין
מונין לו. ולא עוד אלא
שהמוציא גודל או שלש
לוקח מן הממונה בפקיע.
ואקשינן מאי מונין לו
דקתני אחת. וזה כולו
לענין המציעין למנין
כאשר אמרנו למעלה. אבל
המציעין לפייס המוציא
אחת מונין לו אחת
והמוציא שתיים מונין לו
שתיים. ומצאנו זה הדבר
[מונין לו שלש אין מונין לו],
ובעו לה התם מהו אין מונין לו את היתירה, ופושטה אין מונין לו את היתירה. ועוד אמרו כיצד
היה מפייס מהלך למיין או לשאל, א"ר בון בר חייא ממה דתני מי שזכה בשמאלתו אמר ליה שאל מינוא או אתה עמי
למחנה, דאמר אמר למיין הפייס מהלך. תלמידו דר' יונה בשם ר' בון בר חייא לשאלא ליה מהלך זה שזכה בזה מוטב
שזכה מי שזכר עליו הפייס פמיים מזה שאר עליו הפייס אלא פעם אחת. ש"ם כשמוציאין אצבעותיהן לפייס מי
שהוציא אחת או שתיים מונין לו מה שהוציא יותר אין מונין לא אלא שתיים. ומונה וכולל הכל ומעמידן כמין כוליאיר ונטל מצנפת אחד מהן ומוציאין כל אחד אצבעו ועובר המנין על האצבעות ומונה והולך, ובמקום שמשלים החשבון
הוא הוזהב. פקיע מדורורא, והיא מטרקא, והיא כמין חבל מפחיל חלוי במקל כגון הרצועה שבי"ד מכין בה. פי' הממונה בפקיע, הממונה להכות בזה הפקיע.

אנייה

מפורש בתלמוד ארץ ישראל מהו הצביע, הוציא אצבעותיכם הוציא אחת מונין לו, שתיים [מונין לו שלש אין מונין לו],
ובעו לה התם מהו אין מונין לו כל עיקר או אין מונין לו את היתירה, ופושטה אין מונין לו את היתירה. ועוד אמרו כיצד
היה מפייס מהלך למיין או לשאל, א"ר בון בר חייא ממה דתני מי שזכה בשמאלתו אמר ליה שאל מינוא או אתה עמי
למחנה, דאמר אמר למיין הפייס מהלך. תלמידו דר' יונה בשם ר' בון בר חייא לשאלא ליה מהלך זה שזכה בזה מוטב
שזכה מי שזכר עליו הפייס פמיים מזה שאר עליו הפייס אלא פעם אחת. ש"ם כשמוציאין אצבעותיהן לפייס מי
שהוציא אחת או שתיים מונין לו מה שהוציא יותר אין מונין לא אלא שתיים. ומונה וכולל הכל ומעמידן כמין כוליאיר ונטל מצנפת אחד מהן ומוציאין כל אחד אצבעו ועובר המנין על האצבעות ומונה והולך, ובמקום שמשלים החשבון
הוא הוזהב. פקיע מדורורא, והיא מטרקא, והיא כמין חבל מפחיל חלוי במקל כגון הרצועה שבי"ד מכין בה. פי' הממונה בפקיע, הממונה להכות בזה הפקיע.

עין משפט נר מצוה

א מ"מ פ"ו מהלכות
דעות הלכה סמג לאין
לח:
ז מ"מ שם הלכה ס סמג
לאין לח:
ג [מ"מ] שם פ"ב הלכה ג
ופי"ה הלכה יג:
ד ח מ"מ שם פ"ו הל' ז
[ופי"ב מהל' משנה הל'
ז]:
ה ח מ"מ פ"ד מהלכות
מפנין הלכה ג:
ו ח מ"מ פ"ח מהלכות כלי
המקדש הלכה ו:

רבינו חננאל

שאינו נוקם ונוטר כנחש
אינו תלמיד חכם. איני,
והוא כתיב לא תקום ולא
תטר. ודחיקן ההוא
במקום. כדנתיא איזו היא
נקמה השאלני מגלך א"ל
לא. למחר אמר לו זה
השאלני קרדומך כו'. כגון
אילו דברים שחן של מקום
אסור אבל צעירא דגופא
כגון ביוון ויציא בו
אוינו. והתניא
הנעלבים ואינם עולבין
שומעין חרפתם ואינם
משיבין עושינן מאהבה
ושמחים ביסורין. עליהם
הכתוב אומר ואהביו
המבייר על מדותיו
מפנין לו על כל פשעיו.
ופרקין דמפייסו ליה
ומפייס. ומה הן מוציאין
אחת או שתיים. ומתהנין
השתא שתי מוציאין
אחת מבעיא. ופריך רב
הסדא האי דקתני אחת
בשריא, שתיים בחולי,
שאינו מתאקין להוציא
אחת, ושתיים שמוציא
החולה אין מונין אותם לו
אחת. והתניא כרב
חסדא אחת מוציאין שתיים
אין מוציאין, ויחידים
מוציאין שתיים ואין מונין
לו אלא אחת, לומר שאין
באין ליד עורה. ויחידים
הללו הן רבנן שנקראו
יחידים ונקראו חולים,
יחידים כדתנן בתענית
התחילין] היחידים
להתענות, ואמרין התם
מאן יחידים אמר רב הונא
רבנן. חולין דרגיטין
בגדין בתחילת פרק
הנודר מן המבושלו רבא
אמר מאן חולין רבנן, רבא
לשמייה דאמר כמאן
מצינן האידינא אקצירי
ומצירי כחאי תנא, קצירי
קצירי משם מריע רבנן.
ואקשינן וכו' המוציא
שתיים אחת מונין לו,
והתניא אין מוציאין לא
שלש ולא גודל במקדש
מפני הרמאי, ואם הוציא
מונין לו. גודל אין
מונין לו. ולא עוד אלא
שהמוציא גודל או שלש
לוקח מן הממונה בפקיע.
ואקשינן מאי מונין לו
דקתני אחת. וזה כולו
לענין המציעין למנין
כאשר אמרנו למעלה. אבל
המציעין לפייס המוציא
אחת מונין לו אחת
והמוציא שתיים מונין לו
שתיים. ומצאנו זה הדבר
[מונין לו שלש אין מונין לו],
ובעו לה התם מהו אין מונין לו כל עיקר או אין מונין לו את היתירה, ופושטה אין מונין לו את היתירה. ועוד אמרו כיצד
היה מפייס מהלך למיין או לשאל, א"ר בון בר חייא ממה דתני מי שזכה בשמאלתו אמר ליה שאל מינוא או אתה עמי
למחנה, דאמר אמר למיין הפייס מהלך. תלמידו דר' יונה בשם ר' בון בר חייא לשאלא ליה מהלך זה שזכה בזה מוטב
שזכה מי שזכר עליו הפייס פמיים מזה שאר עליו הפייס אלא פעם אחת. ש"ם כשמוציאין אצבעותיהן לפייס מי
שהוציא אחת או שתיים מונין לו מה שהוציא יותר אין מונין לא אלא שתיים. ומונה וכולל הכל ומעמידן כמין כוליאיר ונטל מצנפת אחד מהן ומוציאין כל אחד אצבעו ועובר המנין על האצבעות ומונה והולך, ובמקום שמשלים החשבון
הוא הוזהב. פקיע מדורורא, והיא מטרקא, והיא כמין חבל מפחיל חלוי במקל כגון הרצועה שבי"ד מכין בה. פי' הממונה בפקיע, הממונה להכות בזה הפקיע.